

WYSPA UZNAM

Śladami historii

Muszla koncertowa i plaża w Świnoujściu dawniej / fot. ze zbiorów Muzeum Rybołówstwa Morskiego

Prom „Bielik II” / fot. UM Świnoujście

UZNAM

– jedna wyspa, dwa kraje,
wspólne dziedzictwo

Wyspa Uznam to unikalne miejsce na mapie Europy. Tutaj morski horyzont od stuleci łączy dwa światy w jedną fascynującą opowieść, a luksusowy wypoczynek nierozzerwalnie splata się z duchem morskiej przygody, tworząc przestrzeń, w której granice tracą znaczenie wobec wspólnego dziedzictwa. Folder *Śladami historii* to zaproszenie do odkrycia wyspy pełnej kontrastów – od tętniącej życiem elegancji Świnoujścia, znanego jako „Błękitne Uzdrowisko”, po sielankowy spokój i kameralną tradycję sąsiednich Cesarskich Uzdrowisk. Podążając tym szlakiem, odkryją Państwo Świnoujście jako dynamiczne serce regionu, które niezmiennie imponuje skalą swoich monumentalnych fortów, najwyższą na Bałtyku latarnią morską i prestiżem nowoczesnego kurortu o bogatych tradycjach. Zaledwie kilka kroków dalej, w Ahlbecku, Heringsdorfie i Bansinie, czas zdaje się zwalniać wśród misternych, koronkowych fasad willi i historycznych mól, które do dziś emanują spokojem dawnych letnisk arystokracji. Od kultowej Stawy Młyny po najdłuższą w Europie transgraniczną promenadę – każda ścieżka na tej wyspie jest dowodem na niezwyklej kunszt dawnych budowniczych i nierozzerwalną więź tego miejsca z morzem. Zapraszamy do wybrania się w podróż przez wyspę, która niezmiennie oczarowuje swoim rozmachem oraz subtelną, wielowarstwową historią zapisaną w każdym kamieniu i morskiej fali.

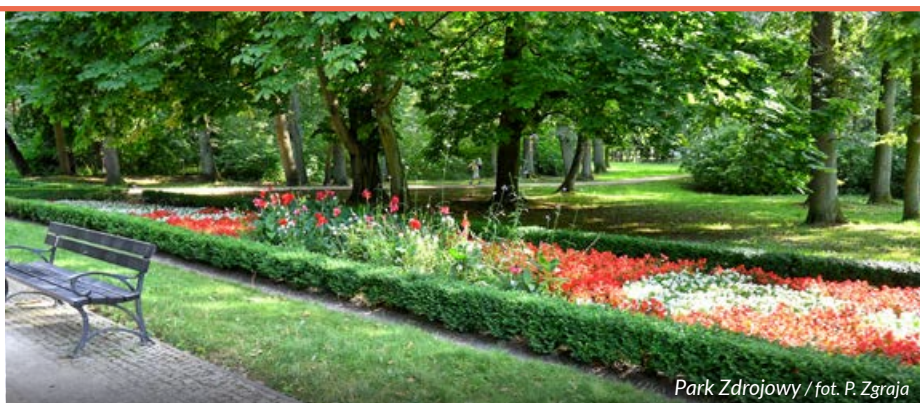

■ **Pomiędzy elegancją a potęgą militarną**

Świnoujście to fascynujący wielogłos historii, gdzie losy wielkiej polityki morskiej splatają się z tradycją luksusowego kurortu. Położone na wyspach Uznam, Wolin i Karsibór, od stuleci pełni rolę strategicznej bramy do Bałtyku. Podążając tutejszymi śladami przeszłości, odkryjesz drogę od małej osady rybackiej przez potężną pruską twierdzę aż po jedno z najbardziej eleganckich uzdrowisk nad Bałtykiem. Warto pamiętać, że choć dziś pojęcie „Cesarskich Kurortów” kojarzone jest głównie z Ahlbeckiem, Heringsdorfem i Bansinem, to historycznie Świnoujście było tym czwartym – i chronologicznie pierwszym – ogniwem tej elitarnej grupy, wyznaczając trendy dla całego regionu już od 1824 roku.

■ **Architektoniczna elegancja i Park Zdrojowy**

Dzielnica Nadmorska Świnoujścia zachwyca bogactwem architektury uzdrowskiej. Historyczna promenada to galeria odrestaurowanych willi, które swoimi werandami i zdobionymi fasadami przypominają o złotym wieku kurortu. Wyjątkowym świadectwem tamtej epoki jest ulica **Hołdu Pruskiego** – uznawana za jedną z najpiękniejszych w mieście. Jej zwarta

Park Zdrojowy / fot. UM Świnoujście

zabudowa secesyjnych kamienic tworzy unikalny klimat dawnego Swinemünde. Tuż obok rozciąga się **Park Zdrojowy** – XIX-wieczne dzieło Petera Josepha Lenné, będące zielonym łącznikiem między gwarnym portem a spokojem plaży.

■ Stawa Młyny – symbol, który przetrwał czas

Na końcu Falochronu Zachodniego, tam, gdzie Świna wpada do Bałtyku, dumnie prezentuje się **Stawa Młyny**. Ten charakterystyczny biały znak nawigacyjny w kształcie wiatraka to nie tylko pomoc dla marynarzy, ale przede wszystkim serce tożsamości miasta. Zbudowana w XIX wieku, stała się bohaterką licznych legend i najbardziej fotogenicznym punktem na mapie wyspy Uznam. To tutaj historia techniki morskiej spotyka się z romantyczną duszą uzdrowiska.

Legenda o młynarzu

Według legendy stary młynarz ze Świnoujścia znał sekret wiecznej młodości. Marynarzy powracających z dalekich rejsów – zmęczonych i postarzałych – zabierał do swojego wiatraka, gdzie poddawał ich tajemniczym kuracjom. Dziś Stawa Młyny to symbol miasta, który przypomina, że czas na wyspie Uznam płynie inaczej.

Stawa Młyny / fot. R. Ignaciuk

Fort Zachodni / fot. Travelist

Fort Anioła / fot. Fort Anioła

Twierdza Świnoujście – strażnicy ujścia Świny

Militarne dziedzictwo miasta tworzy jeden z najlepiej zachowanych kompleksów obronnych w Europie, będący fascynującym zapisem ewolucji sztuki fortyfikacyjnej na przestrzeni wieków. Prawdziwą perłą tego układu jest **Fort Anioła**, który swoją architekturą nawiązuje do rzymskiego Zamku Świętego Anioła. Budowla ta w niezwykle sposób łączy surową funkcję obronną z elegancją formy, stanowiąc jeden z najbardziej estetycznych przykładów architektury militarnej w regionie.

Kluczowym punktem systemu obronnego jest **Fort Zachodni**, który wraz z ikoniczną stawą od dziesięcioleci wyznacza wejście do portu. Fort ten pozwala zwiedzającym poczuć autentyczny ciężar dawnej potęgi militarnej i podziwiać kunszt XIX-wiecznej inżynierii, stanowiąc solidną, lądową bazę dla strażników morskich wrót.

Panorama miasta / fot. P. Zgraja

Całość tej unikalnej wyspiarskiej kompozycji można podziwiać z **wieży widokowej** – ocalałej pozostałości po dawnym kościele pw. Marcina Lutra. Obecnie służy ona jako doskonały punkt obserwacyjny, oferujący rozległą panoramę miasta.

To właśnie z jej tarasu najlepiej widać strategiczny układ ujścia cieśniny Świny oraz zarysy dawnych fortyfikacji, które – choć częściowo skryte w zieleni Parku Zdrojowego – do dziś świadczą o potęgde dawnej twierdzy.

■ **Warszów i tajemnice wyspy Wolin**

Wyprawa na prawobrzeże to fascynująca podróż do samych korzeni morskiej tożsamości Świnoujścia. Już sam początek drogi ma posmak autentycznej przygody – aby dotrzeć do brzegów wyspy Wolin, należy pokonać wody cieśniny, co pozwala spojrzeć na panoramę miasta i portu z perspektywy pokładu promu.

Nad krajobrazem Warszowa niepodzielnie dominuje **latarnia morska** – najwyższa na polskim wybrzeżu i jedna z najwyższych na świecie. Ta ceglana gigantka od połowy XIX wieku niezmiennie wskazuje drogę marynarzom. Na śmiałków, którzy pokonają setki jej krętych schodów, czeka bezkonkurencyjny widok na Zatokę Pomorską, ujście Świny i cały port, tętniący życiem u jej stóp.

Wieża widokowa byłego kościoła M. Lutra / fot. P. Zgraja

*Latarnia morska w Świnoujściu
fot. M. Piórska*

Widok na latarnię morską / fot. P. Zgraja

Podziemne Miasto – ściśle tajne

Przez dekady mieszkańcy regionu nie mieli pojęcia, co kryje się pod wydmnami Warszawy. Kompleks bunkrów „Podziemne Miasto” był tak tajny, że nie figurował na żadnej cywilnej mapie. To stąd, w razie konfliktu, miano kierować desantem na Skandynawię. Dziś to unikalne muzeum, w którym historia wciąż „mówi” szeptem.

Fort Gerarda / fot. P. Zgraja

Podziemne Miasto / fot. Podziemne Miasto

Tuż obok latarni wznosi się **Fort Gerarda**, jeden z najlepiej zachowanych pruskich fortów nadbrzeżnych w Europie. Historia ożywa tutaj w wyjątkowy sposób – pokazy i wspólna musztra pozwalają zwiedzającym na własnej skórze poczuć rygor dawnej służby garnizono-
wej oraz poznać zasady panujące w XIX-wiecznej twierdzy.

Nieco dalej, w otulinie nadmorskiego lasu, kryje się najbardziej intrygujący obiekt wyspy – **Podziemne Miasto**. Ta sieć potężnych bunkrów i kilometrowych tuneli ukrytych pod wydmnami to fascynujący zabytek z czasów zimnej wojny, który przez dekady pozostawał jedną z najpilniej strzeżonych tajemnic wojskowych, tworząc ukrytą pod piaskiem kartę najnow-
szej historii regionu.

Jak dotrzeć? Do latarni morskiej i Fortu Gerarda można dotrzeć statkiem wycieczkowym z Nabrzeża Władysława IV. Podziemne Miasto znajduje się kilka kilometrów dalej (w kierunku Międzyzdrojów) i jest skomunikowane z Warszawem lokalną linią autobusową oraz ścieżką rowerową.

Dawny ratusz, dziś Muzeum Rybołówstwa Morskiego
fot. ze zbiorów Muzeum Rybołówstwa Morskiego

Muzeum Rybołówstwa Morskiego
fot. T. Ambroszyk

Muzeum Rybołówstwa Morskiego – powrót do korzeni

W najstarszym budynku w mieście – dawnym ratuszu – mieści się **Muzeum Rybołówstwa Morskiego**. To tutaj zamyka się historyczna klamra: od narzędzi dawnych rybaków, którzy jako pierwsi zasiedlili brzegi Świny, po pamiątki z czasów, gdy port w Świnoujściu stawał się potęgą handlową.

Ahlbeck od strony plaży – strona wschodnia / fot. KaiserbäderTourismusService GmbH

Kąpielisko morskie w Ahlbecku / fot. KaiserbäderTourismusService GmbH

Śladami historii – odkrywając Cesarskie Uzdrowiska

Od wioski rybackiej do kurortu nadmorskiego

Dzisiejsze Cesarskie Uzdrowiska – **Ahlbeck, Heringsdorf i Bansin** – mają za sobą historię rozwoju, która jest ściśle związana z dziejami turystyki uzdrowiskowej. Pierwotnie były to małe osady przybrzeżne, w których codzienność definiowały rybołówstwo oraz rolnictwo.

Wraz z narodzinami kultury kąpieliskowej w XIX wieku rozpoczął się proces głębokich przemian. Heringsdorf szybko stał się jednym z najważniejszych kurortów nadmorskich, w jego ślady poszedł Ahlbeck, a później także Bansin. Miejscowości te były celowo rozwijane jako destynacje wypoczynkowe, przyciągając coraz większą liczbę gości z dużych miast, takich jak **Berlin** czy **Szczecin**.

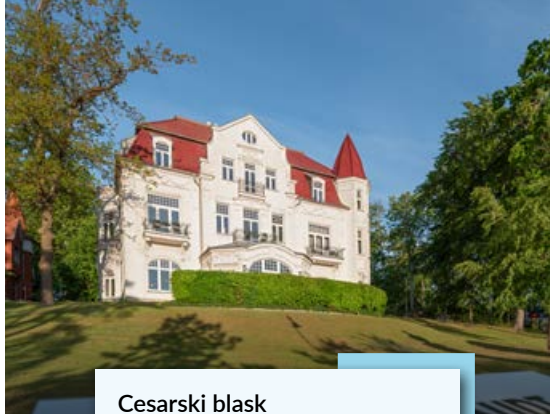
Połączenie drobnziarnistego piasku, zdrowotnego mikroklimatu oraz piękna krajobrazu sprawiło, że region ten stał się jednym z najpopularniejszych uzdrowisk nad Bałtykiem.

Kąpielisko morskie w Ahlbecku / fot. KaiserbäderTourismusService GmbH

Willa Chrissi w Ahlbecku
/ fot. KaiserbäderTourismusService GmbH

Cesarski blask

Czy wiesz, że wyspa Uznam była nazywana „wanną Berlina”? Regularnie bywał tu sam cesarz Wilhelm II. To właśnie dzięki jego wizytom region zyskał miano Cesarskich Uzdrowisk, a arystokracja prześcigała się w budowie coraz bardziej luksusowych i fantazyjnych rezydencji.

Architektura uzdrowskowa – elegancja pewnej epoki

Wyróżniającą cechą Cesarskich Uzdrowisk jest charakterystyczna **architektura uzdrowskowa** (*Bäderarchitektur*). Powstała ona w okresie rozkwitu turystyki nadmorskiej i do dziś kształtuje krajobraz tych miejscowości. Typowe dla tego stylu są jasne fasady, przestronne werandy, bogato zdobione balkony, loggie oraz paradne schody zewnętrzne.

Szczególnie w Heringsdorfie można odnaleźć imponujące przykłady tego kunsztu budowlanego, takie jak **Villa Oechsler** czy **Villa Staudt**. Stanowią one ucieleśnienie ambicji minionych czasów, łącząc wypoczynek z architektoniczną elegancją. Również wzdłuż promenady w Ahlbecku oraz przy ulicy Bergstraße w Bansinie ciągną się rzędy stylowych willi, tworząc unikalny zespół urbanistyczny, który czyni historię niemal namacalną.

Architektura uzdrowskowa przy ulicy Bergstraße w Bansin / fot. KaiserbäderTourismusService GmbH

Molo w Ahlbecku / fot. KaiserbäderTourismusService GmbH

Wspólne dziedzictwo

1124 |

Początek wspólnoty

Święty Otton z Bambergu dociera na wyspy Uznam i Wolin. Chrzest mieszkańców kładzie fundamenty pod tożsamość regionu i jego przynależność do kultury zachodniej.

1824 |

Narodziny kurortu Świnoujście

Otwarcie pierwszego oficjalnego sezonu kąpielowego. 613 pionierów wypoczynku zapoczątkowuje trwającą do dziś erę Świnoujścia jako prestiżowego uzdrowiska.

1848–1863 |

Era twierdzy

Budowa potężnych fortów: Anioła, Zachodniego i Gerharda. Świnoujście staje się jedną z najnowocześniejszych morskich twierdz w Europie, której mury do dziś budzą podziw.

1765 |

Królewski port

Król Fryderyk Wielki nadaje Świnoujściu prawa miejskie. Miasto oficjalnie staje się strategiczną bramą morską i kluczowym portem handlowym u ujścia Świny.

1825 |

Narodziny Cesarskich Uzdrowisk

Zaledwie rok po Świnoujściu, pierwszy dom kąpielowy powstaje w Heringsdorfie. Tak zaczyna się złoty wiek elegancji w dzisiejszych Kaiserbädern.

Molo w Ahlbecku – historyczny symbol

Najstłynniejszą budowlą wyspy Uznam i jednocześnie symbolem uzdrowiska Ahlbeck jest sędziwe **molo w Ahlbecku** (Seebrücke Ahlbeck). Już w 1882 roku wybudowano przednią platformę. W 1898 roku powstało molo (pomost spacerowy), które dziś liczy 280 metrów długości.

Tą „Wielką Damą” zafascynowany był nawet słynny niemiecki humorysta Lorient, który w 1991 roku kręcił tutaj sceny do swojego kultowego filmu *Pappa ante portas*. Dziś molo jest popularnym motywem fotograficznym, mieści restaurację i stanowi obowiązkowy punkt wycieczek. Od stycznia 2023 roku balustrada mola jest podświetlana na różne kolory, co dodaje mu nowoczesnego uroku po zmroku.

Lorient i „Wielka Dama”

Słynne molo w Ahlbecku z 1882 roku przetrwało dwie wojny światowe w niemal niezmienionej formie. Jego autentyzm docenił legendarny niemiecki reżyser Lorient, czyniąc je głównym bohaterem filmu *Pappa ante portas*. To najstarsze tego typu molo na niemieckim wybrzeżu Bałtyku.

wyspy Uznam

1876 |

Żelazne połączenie

Pociąg z Berlina wjeżdża na wyspę. Kolej skracza podróż do kilku godzin, czyniąc Uznam ulubionym salonem wypoczynkowym europejskiej arystokracji i artystów.

1900–1914 |

Belle époque

Szczyt rozkwitu architektury uzdrowiskowej (*Bäderarchitektur*). Po obu stronach granicy powstają luksusowe wille z ażurowymi werandami, które do dziś definiują styl wyspy.

2023 |

Historyczny tunel

Otwarcie tunelu pod Świną. To przełomowe połączenie na stałe wiąże wyspę Uznam z Wolinem i lądem, otwierając nowy rozdział w dziejach regionu.

1857 |

Światło z Warszawy

Po raz pierwszy zapłonęło światło latarni morskiej w Świnoujściu. Najwyższa na polskim wybrzeżu ceglana gigantka od tego momentu niezmiennie wskazuje drogę marynarzom.

1882 |

Symbol Ahlbecku

Zostaje ukończone słynne molo w Ahlbecku. Ta „Wielka Dama” z charakterystycznymi wieżyczkami jest dziś najstarszą tego typu budowlą na niemieckim wybrzeżu.

2011 |

Wyspa bez granic

Uroczyste otwarcie kładki łączącej polską i niemiecką stronę promenady. Powstaje najdłuższy w Europie, 12-kilometrowy trakt spacerowo-rowerowy spinający oba kraje.

■ Ścieżka edukacyjna Cesarskich Uzdrowisk – historia wzdłuż promenady

Ścieżka edukacyjna Cesarskich Uzdrowisk (*Kaiserbäder Erlebnispfad*) łączy trzy miejscowości wzdłuż promenady oraz poza głównymi szlakami, udostępniając historię Ahlbecku, Heringsdorfu i Bansina w niezwykle obrazowy sposób. Na wybranych stacjach drewniane stele przekazują ciekawostki dotyczące rozwoju regionu, wybitnych osobistości oraz życia w dawnych czasach.

Towarzysząca projektowi aplikacja **Kaiserbäder Erlebnispfad App** oferuje przy każdej steli pogłębione treści w formie cyfrowej – m.in. jako specjalne ramki do selfie, galerie zdjęć, interaktywne filmy, modele 3D czy panoramy 360°. Daj się oczarować historii wyjątkowych willi oraz moło!

Plaża na wyspie Uznam / fot. T. Ambroszyk

■ Tradycyjne rybołówstwo przybrzeżne – ocalić korzenie

Obok okazałych willi i rozwoju turystyki przetrwał również skrawek dawnego stylu życia: **tradycyjne rybołówstwo przybrzeżne**. Należy ono do najstarszych form zarobkowania w tym regionie i do dziś stanowi nieodłączny element codzienności na wybrzeżu.

Ostatni rybacy, ze swoimi łodziami i sieciami, wciąż współtworzą krajobraz tujejszych plaż, przypominając o początkach tych miejscowości jako niewielkich osad rybackich.

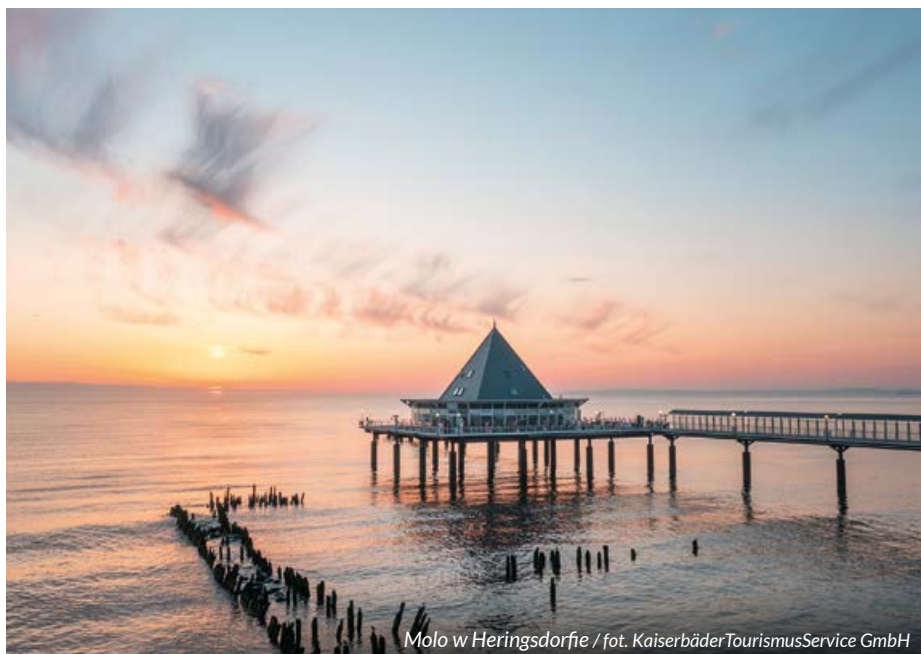
■ Wyspa Uznam – wspólne dziedzictwo

Wyspa Uznam to unikalna przestrzeń, w której proces przemiany dawnych osad rybackich w prestiżowe kurorty stworzył spójną, transgraniczną opowieść. Jej tożsamość opiera się na przenikaniu się tradycji uzdrowiskowych i morskich, które od pokoleń kształtują charakter obu stron wyspy.

Dziedzictwo Uznamu to nierozdzielna całość, łącząca architektoniczną elegancję Świnoujścia z szykiem sąsiednich Cesarskich Uzdrowisk – Ahlbecku, Heringsdorfu i Bansina. Secesyjne wille i nadmorskie promenady po obu stronach granicy stanowią wspólny zapis „złotej ery” bałtyckich kąpielisk. Podążanie tym śladem pozwala dostrzec, jak na przestrzeni wieków lokalne tradycje lecznicze, portowe życie i militarna przeszłość spłótły się w jedno, tworząc unikalny w skali europejskiej krajobraz kulturowy.

Zachód słońca / fot. T. Ambroszczyk

Molo w Heringsdorfie / fot. KaiserbäderTourismusService GmbH

Odkryj tradycje i bogactwo turystyczne Kurortów Wyspy Uznam

Copyright by Urząd Miasta Świnoujście

Wydawca

Urząd Miasta Świnoujście
ul. Wojska Polskiego 1/5, 72-600 Świnoujście
<https://www.swinoujście.pl>, <https://visit.swinoujście.pl>

Opracowanie tekstów dotyczących Świnoujścia

Zapól Sobczyk sp.k./Urząd Miasta Świnoujście

Opracowanie tekstów dotyczących Cesarskich Uzdrawisk

KaiserbäderTourismusService GmbH
www.kaiserbaeder-auf-usedom.de, www.ostseetherme-usedom.de

Zdjęcia na okładce

Ze zbiorów Muzeum Rybołówstwa Morskiego, P. Zgraja

Projekt, skład, wydruk

Zapól Sobczyk sp.k.
al. Piastów 42, 71-062 Szczecin
www.zapol.com.pl

Nakład: 10 000 egz.

2026

Projekt „Odkryj tradycje i bogactwo turystyczne Kurortów Wyspy Uznam” jest dofinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Funduszy Małych Projektów w ramach Programu Współpracy Interreg VI A Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia/Polska 2021–2027 w Euroregionie Pomerania).

KPF
FMP

Interreg

Kofinansiert von der
Europäischen Union
Dofinansowany przez
Unię Europejską

Meklemburg-Vorpommern / Brandenburg / Polska